

מראי מקומות - פסחים

צא:

ש"א סובר כר' יהודה, ולפי דברי הכס"מ, יכול ר"א לסבור גם כר' יוסי, ומוכח ששתי הדינים תלויים זה בזה, והניח בצ"ע. ובאור שמח (שם פ"ב ה"ד) תירץ שמה שאין שוחטין על חבורה של נשים, זהו רק להסוברים נשים אינן סומכות ואין מביאות עולת ראייה, אבל למאי דקיי"ל נשים סומכות רשות ויכולות להביא עולת ראייה, יכולים לשחוט גם על חבורה שכולה נשים אף שאין זה אלא רשות, ולכן אינו דוחה שבת (וע"ש מש"כ לבאר למה לא תלתה הגמ' נידון זה במחלוקת אם סומכות רשות או לא).

ג. וכי לית ליה לרבי שמעון הא דאמר רבי אלעזר נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה פירש רש"י, שאין לומר שנשים רשות שאמר רבי שמעון היינו במרור בלבד, משום שמצה ומרור כאחד הם כתובים, 'על מצות ומרורים', וכשם שנשים חובה באכילת מצה כך גם במרור. ותמהו הרש"ש והמנחת חינוך (מצוה י"ז אות כ"ז ד"ה גם) שהרי דעת רבא להלן (קכ.) שמצה בזמן הזה דאורייתא, ומרור אינו אלא מדרבנן, וכמו כן יש לומר גם לגבי נשים, שכיון שאין חייבות בקרבן פסח, יהיו כאנשים בזמן הזה, שלא יתחייבו אלא במצה ולא במרור. גם בחי' הגר"ח על הש"ס (אות מ"א) הקשה כעין זה, והאריך לבאר בשיטת רש"י שאף שבזמן הזה רק מצה מן התורה ומרור אינו אלא מדרבנן, מ"מ בזמן הבית, אף מי שלא אכל פסח, היה חייב באכילת מרור מן התורה, ולזה כתב רש"י שאם נשים חייבות באכילת מצה מן התורה, חייבת היא גם באכילת מרור, עיין שם.

א. איש זוכה ואין קטן זוכה

הקשו התוס', מדוע צריך לזה פסוק, הלא זכיה מטעם שליחות ואין שליחות לקטן. ואף אם נאמר שמכאן לומדים שאין לו שליחות, עדיין קשה מדוע הוצרכו למעט שאינו זוכה לאחרים, הלא מן התורה אינו יכול לזכות גם לעצמו, וודאי אינו יכול לזכות לאחרים. ותירצו, שבדעת אחרת מקנה אותו יש לו זכיה, ועל זה אמרו שלאחרים אין לו זכיה ומשום שאינו בר שליחות.

והעיר המהרש"א, שלפי השיטות שדין שליחות נלמד מ'איש שה לבית אבות', ממילא ממעטים קטן שאינו בשליחות, וחוזרת קושיית התוספות למקומה, וכתב שיש ליישב בדוחק. (במה שמבואר בתוס' שדעת אחרת מקנה אותו מועיל מן התורה, התוס' לשיטתם בזה בקידושין יט.) שאכן הוא מועיל מן התורה. אולם מדברי רש"י בסוכה (מו:) משמע שדעת אחרת מקנה מועיל רק מדרבנן, ולדבריו חוזרת קושיית התוספות למקומה, וצ"ע.

ב. אלא אימא בשני רשות ובראשון חובה ודוחה את השבת כתב הרמב"ם (ק"פ פ"ב ה"ד) שעושין חבורה שכולה נשים אפילו בפסח שני, ומשמע שסובר נשים בשני חובה. אולם בהמשך דבריו (שם פ"ה ה"ח) כתב שפסח שני לנשים רשות, רצו שוחטין רצו אין שוחטין, ולפיכך אין שוחטין עליהן פסח שני בפנ"ע בשבת. וכבר הקשה הכסף משנה (שם) בסתירת דבריו. וכתב, שאף שפסק כר' יוסי, ששוחטין פסח שני על נשים בפני עצמן, מ"מ פסק כר' יהודה לענין שבת, לפי שר"א סובר כמותו. והלחם משנה תמה עליו, שהרי בסוגייתנו מבואר